

ה מ א ס ף

לחדש תמוז תקמ"ו

~~לחדש תמוז תקמ"ו~~

א

שירים

א

כאשר גלה כבוד מישראל כי נתת משה * איש אלהים,
דלו עיני למרום, ה' עשקה לי ערבני!

קִשְׁט וְדַת צְרוּרָה בְּאוֹפֶל מְנֵי דוֹר דוֹר
גְּדִי אָמַר אֱלֹהִים: יְהִי מֹשֶׁה! יְהִי אֹר! —
ש . . . . .

ב

ידידיה ושפרה **

בבוקר השכם יצא ידידיה מן האוהל, וימצא את שפרה
י"א (ז) אחותו

(*) הוא רבינו משה בן חנניאל.

(**) Geffner's Jöhlen Daphnas und Chloë, 3. Band, S. 98.

אחותו הכעירה, עומלת לעשות כותרת מנצנים, רסיסי טל
ימוצו על הצינים, ועלי הרסיסים ימוצו אגלי דמעותיה. —

ידידיה, שפרה אחותי רעיתי! מה זאת? — ולמה תבכי? —

שפרה, הלא גם אתה אחי תבכה? — אמנם אהה אחי!
ולמה לא. בככה? אם לא ראית, כאשר עברה לפניך
אמנו במדינת לב, איך חבקה באהבה עזה אותנו,
ותסתיר את דמעת עיניה. —

ידידיה, הן ראיתי זאת? אהה! הלא אבינו היקר חולה
למאוד, והמחלה קשתה היום יותר מאמס. —

שפרה, אהה אחי! אחי! לו לא ימות? — מה
גברה אהבתי אלינו, איך ינשק, איך ילכד אותנו
אם אנחנו עושים את רצונו, ואת רצון אבינו שבשמים!

ידידיה, אהה אחותי רעיתי! את הכל יעשה תונה?
לשוא יתלוקני השם הקטן, כמעט אהה, כמעט שכחתי
לפת לו מוספוא: לשוא תדאה יונתי עלי כתי,
ותעגב בפיה עלי שפתותי: הן כל שמחה שבתה נוכי!
אוייה! אם ימות אבינו, גם אנכי אמות! —

שפרה, אהה! הידוע תדע אחי, כי עתה זה ימים
מחשה אשר לקח אבינו את שנינו עלי חיקו, ועפעפיו
דמעו — —

ידידיה, אהה שפרה! כאשר הציג אותנו עלי הארץ,
וכאשר הלכינו כניו, כה אחר, לא אוכל כשוא עוד
אתכם, בניס היקרים! כי כפונותי עד מאד, ולבו
סחרחר: ויחוג וינע אלה ערשו ומי או הוא כשל
על ערס דוי. —

שפרה, והמחלה תכבד כל יום? — עתה אחי אנכי לך את
אשר אני עושה: בדוקר השבמתי לזאת מן האוכל
ללקוט כנים רעננים ולעשות מהם כותרת, אחרי כן
אלך

אלך אל במת אלהים ואכתיר בו קרנותי, וישן תמיד
הגידו אבינו ואמנו, כי טוב אלהים, ונשוע רנת
תום לב, על כן נקול תודה חסודתה קרנות הבמה,
רוח נשכרה תיכון לפניו, להעתר לי ולהחלים
את אבי !

ידידיה, אחותי רעיתי ! חבי כמעט רגע, גם אנכי
אלך אתך, חבי נא עדי אביא סלי מלא מוגדים ותנובה
טובה, וגם את יונתי אקריב לפניו. — וירץ וישב
מהר, וילכו שניהם יחדיו אל הבמה ויפלו של ברכיהם,
וכה התפללו אל אלהים ;

ידידיה, אתה שדי אשר בחסדך תגין על אדמתינו, נא
שמוע הקשיבה את תפילתינו, נחמו בני ברוחי החולה
שמוע נא הקשיבה תפילתינו !

שפרה, טוב לכל ! שמוע נא את קולנו, תבון לפניך
משאת כפינו מונחת ערב, כי נעירים אנחנו, ואין
כל לנו, ולולא היה לנו יותר, הלא בשמחה הקרבנו
לך, עתה טוב לכל ! הלא נא נפש אבינו ממות,
הוסיף ימים על ימיו, למען נגילה בו והוא יגיל
בנו לאורך ימים ! —

ידידיה, הנה הבאתי לך הטנא עם פרי האדמה, הנחמדים
אשר לי, נא תקחם כקרנן כליל ; מפאתי להקריב
לפניך עתודים מומלאותי אך חוקו ממני כי קטון אנכי,
אמנם כי אגדל אז אקריב לפניך מזי שנה בשנה, וען
נתת לנו את אבינו : אך המייהו נא כיום הזה ! —

שפרה, את הנפול הזה אעלה לך, טוב לכל ! חבי
הוא מכל אשר לי, ראה איך יעון אלי כפי לבקש
אובל, אמנם לך טוב לכל אעלה !

ידידיה, גם יונתי (יקרה לי) אובח לך, ראה איך מכרכת
ומתוספת, אמנם לך, חונן ! אקריבה, למען
תתן לנו את אבינו : נא קדוש ! שמוע גא רעיתי !

עזרה

קסר

עֵתָה יְדִי יִלְדִים רַחֲמָנִים שְׁלָחוּ לַטּוֹבָה — וְהִנֵּה קוֹל
מְדַבֵּר אֲלֵיהֶם בְּנוֹעָם וּרְכוּת — כְּנֶחֱם לְאַלְהִים הַקָּדֵשׁ
רַבֵּת יִשְׂרָאֵל לֵב, אֵל תִּזְכְּנוּ אֶת אֲשֶׁר יִקְרָה בְּעֵינֵיכֶם כִּי
עוֹד יִתִּיב אֲבִיכֶם! — —

וְאַבְרָהָם קָם וַיֵּחִי מִחֲלָיו: וְאַבְרָם וְהָרִים שְׂמָחִים עָלֵי תוֹמַת
בְּנֵיהֶם הִלְכוּ יַחַד בַּעֲשֶׂם הַיּוֹם הַזֶּה לְשִׁפּוֹךְ רֶחֶם
וְתוֹדָה לְאַלְהִים מוֹשִׁיעַ מוֹסִיו; וּבְרִי־לִי חַי עוֹד שְׁנֵים רִבִּים,
וַיִּרְאֶה בְנֵי בָנִים מֵאַלְהִים בְּרַכְתָּהּ."

אַבְרָם מֵאַחֲשָׁרִים, מוֹנָאִי אֵלֶּה כְּעֵינֵי אֶמֶת, בָּהֶם
שִׁישׁוּ וּגְיָלוּ.

שְׂמֵחוּן בְּרָז."

ב

מ כ ת ב י ם

ח ק י ר ר ת ש י ר ת .

רַב . זְבוּלוֹן בְּנִי! בְּנֵה בְּנֵי־בֵית זְבוּל לְךָ בְּחוֹכֶת הָאֲזֹרַח לְעִירוֹ,
כְּבִדְכִי כֹא בְּגַד זָקֵנִי הָעַם בְּאֶשֶׁר הוֹרִיתָ?

זְבוּלוֹן . הוּא דְבַר הַנִּלְמַד בְּפֶרֶט וּכְלָל וּפֶרֶט .

רַב . מוֹדֶה חִידוֹתָךְ וְנִשְׁמַעְנָה?

זְבוּלוֹן . אִם נִכְשְׁנוּנוּ עַל אֲהַבַת הָרִיעַ, קָ"ו נִחְיֶה עַל
אֲהַבַת קְבִיעַת רִיעֵינוּ, וְזוֹהָ יֵאָדָּא, כִּי אִם נִחְיֶה
לְתוֹעֵלַת אֶחָד מֵהַדּוֹמִים לָנוּ, נִתְחַיֶּה
מִכָּל

מכל שכן על הטבת קביאתם : ונוסף על זה כי
בהיות גם אנו מיושביה, בשלומה יהיה לנו שלום :

רב . האם תוויבנו בזה מחוקת התורה ?

זבולון . גם אחרי אשר נודענו ממזרים , אשר מרדו את
חיינו בפרך , מקרא מלא הוא לא תתעב מזרי , כי
גר היית בארצו .

רב . ואם יטען טוען , כי זו היא חובת הגר , אשר גר
במקד : ולא האזרח , מה תשיב ?

זבולון . מה אשיב ? מי איפוא הוא , אשר יעיו לומר ,
כי הגר העובר ושכ יחוייב בטובת ועבודת העיר
והאזרח , אשר הוא עצם מעצמיה ? וכי תחוייב לעבוד
אשר כלונו ואשר הדימונו , שאשר קבלונו באהבה ,
אחיה , שלום , וריעות ?

רב . אני שאלתיך על חוקות התורה ?

זבולון . ברוך זוכר הנשכחות ? אמת הוא , כי גם על
העניין הזה למדתי דבר הנדרש בק"ו , והוא כי עת
אשר גלינו לבבל עיר הדמים ורבת המשטמה אשר נתנה
לשבי עוזנו , ואשר חללה את תפארתינו הבכיא מכריו
ואומר : ודרשו את שלום העיר אשר אתם בתוכה .

רב . מה לך עוד על הדבר הזה ?

זבולון . אם על ערי האויבים נתחייבנו לשאול לשלום ,
ושלא לכרות עץ מאכל : והיולא מן הכללים הטובים
ההם , היאך לא נתחייב בטוב העיר , אשר היא לנו
גלילה למשמר והיום למלאכה ?

רב . **אודרה האמת ,** כי הואלתי נקא , אם למדת את
אשר הוריתיך ? אמת היא חוקה אמת היא לגר
ולאזרח הארץ הכל כאשר לכל , תוויבנו להיטיב לדומים
לנו : וכפרט המטיב לרבים טובת הרבים תלויה בו ,
באשר למדונו ר"ל משה וכה וזכה את הרבים , וכות
הרבים

הרבים תלוי' בו , שגאמר ג' דקת' ה' עשה ומשפטיו
עם ישראל .

ח ק י ר ה ש ב י ע י ר

רב . גד! הנידה לי , מה חייב אדם לרעהו ?

גר . לאהבה אותו לעזרו בכל דבר , ולשמרו מכל נזק
בנפשו : כי כן צוונו האלהים והאבת לרעהו כמון .

רב . אמת הוא , בי זה כלל גדול בתורה : אך התורה
עצמה יצאה מן הכלל לפרט ?

גר . אחי יהודה , אשר למד יותר ממני , קצב את פני
הדבר , והוכיח כי רוב מצוות תורת האלהים סובבות
על המצוה הזו .

רב . אם כן חייב אדם לכוזב כל ממונו לרעהו ?

גר . התורה נתנה שיעור , מעשר לעניים , לקט , שבחה ,
פאה , ויכולת בשדה , ורבותינו ז"ל גזרו כי המכזב
לא יכזבו יותר מחמשה : על כי לא הותר לאדם לפזר
כל רכושו ולהיות למענם לאחרים , ועל זה הזהיר
שלא יפזר ממונו , ויהי ביתו פתוח לרומה לכל שואל ,
למנוח יהיו עניים בניו וכני ביתו .

רב . עוד מה הוריתך באהבת הרע ?

גר . חובת התוכחה להסירו מדרך רעה לדרך טובה , ולהיות
לו למופת ולאות במעשיו הטובים .

רב . בין שמירת ממונינו למנוח מהסירו מה הפרט הורנו חז"ל ?

גר . הם הורנו כי החובל עצמו וממונו אף על פי שאינו
רשאי פטור : והחובל את חסירו בין בנזקו בין
בממונו חייב לשלם .

רב .

רב • אם כן די לנו שלא להזק חבירינו בנזק וזמנן ?

גד • לא כך למדתנו רבינו : חייבים אנחנו להתרחק מהלכנת הפנים , ומוכל דבר הדומה לגנות , עד כי נאסר לנו למור תלה דג זה למי שנתלה קרובו , ולספר בשבח שום אדם בפני שונאו , שלא יבא לגנותו מתוך שטחו , כאשר הורינו לדעת מספרי המוסר •

רב • עשה אפוא , כאשר דברת , בכל עת אהוב קרע , החוק במוסר אל תרף כְּרִיבָה כי היא חייך , וכדבר הזה תאריך ימים על האדמה : כי כל פעל ה"ל למענהו ובפרט האדם , אשר יצר אותו כאלם דמות תבניתו חייבים אנו לגשאו , לכבדו , להועילו , ולהטותו אל האמת : ואם נטה מן הדרך , ה"ל סטוב יכפר פעדו , וגם המוריע לנו לא נשא איתו , כי אם מעשיו : כאשר בירשו קדמונינו : יתמו חטאים ולא חוטאים •

ח ק י ר ה ש מ י נ י ר ת -

רב • נפתלי ! נפתלי אלהים נפתלתי עם אחיך בחובת האדם לרעהו : נא פרש מה יחוייב , בוסף על זה , היהודי לאחיו ?

נפתלי • ידוע לכל כי עם המושפחה ניתן להיות כל אחד לעזר לאחיו , ועל זה חקקה התורה האלהית מקיס טובים נחיהו בהם כיהודי איש אחיהו •

רב • ומה הם ?

נפתלי • השבת העבט , ושמירת הקרקעות , ומשל כל יד , חודת העבד בפניעית וציוכל , ומורת הכית והשדה לאשר הוא לו , ועוד רבות בהנה •

רב • ומה טעם לא שוו בזה כל בני האדם וגם בני איש ?

נפתלי • הדברים האלה לא חוייבנו בהם מלד הדיו , ואין מדת הדיו לוקה בזה , כי לא

לא יתייב בן אדם להחזיר אשר קנה במעותיו, או
שלא להעביר אשר מוכר עצמו : רק הוא חובה ונדבה
אשר קבלנו על עצמנו בעת אשר נכנסנו בברית, ונעשינו
בנים למקום : וזו היא חבה יתירה הנודעת לנו חלק
עבודתנו, לא תדרכינה רגל אשר לא עמד על
הר סיני • באשר בכל מדינה כיתן חירות יותר
ליושביה, ואין כל אדם זוכה להיות מרואי פני המלך,
כי אם היושבים ראשונה במלכות : ושאר הפס די להם
אם מפרי יגיעם יאכלו, והיו כאחד האדם •

רב • מר • הוריתך על ענין הרבית ?

נפתלי • כי לכל עם מדינה ומדינה כיתן חזק, כמה
יגבו משכר מעותיו, והיהודי היושב בהם
אסור לו ליקח יותר מאשר גבלו בדיוא דמלכותא : אך
ליהודי חוייב להלוות חכם אין כסף, ואם אין לו כסף
יפרע ולקח ממנו משכון, עבט ישיב, ואם יבא
היוכל לבני ישראל, או קרבה שנת השבע, לא יהיה
לו כנושה, ולא ירע לבנו בתתו לו פעם אחת, אם
יבא לידי מדה זו •

רב • ומר • הוא העם ?

נפתלי • הטעם הראשון הוא, כי ראתה החכמה
האלהית לקדשנו במצוותיו, ולעשות
ממנו אומה, אשר כללה יהיה כגוף אחד וגוי קדוש :
ועם שאר משפחות האדמה די לנו כי תהיה לנו איפות
צדק, גוורים ומקימים, ואוהבים אותם באהבת
עצמינו, והיא האהבה אשר חוייבנו בה מנצח העבד
והתורה ואמת הוא כי ר"ל אסרוהו גם לגוים באחרים
כספו לא כתן בנשך אפילו רבית דגוי •

רב • מר • פירשתי לך על ז' עומין, אשר הוריש
ה' מוכבינו, ומה חוייבנו בהם ?

נפתלי • הגוים ההם אשר הפרו חוק ועברו גבול
תורת האדם, וכל תועבות ה' אשר
שנא עשו לאלהיהם, ויזנחו את בנייהם לשדים, נעשינו
שלושים למקום להשמיד זכרם : כאשר גזרה החכמה
האלהית

אלהית על המים בדור המבול, על האש בהפיכת
 סדם ובנותיה: וכאשר לא נגרס מפנינו מהר, פן
 תהיה הארץ שנומה, נזונו לכלתי התחתן בס ולא נחם.
 ודבמינו כאשר ראו, כי המכס מכל האדם ואהוב
 לאלהיו היה, אותן החטאו הנשים הנכריות וכו' מוכחות
 לשקוניהם בעיר אשר בחר ה' לשום שמו שם, ובבית
 השני הרבו לפשוע: פן נוסף לחטא נזרו הוזהרות
 רבות להרחיק הקרוב והמיתון בע"עו, בעגין יניקת
 הבנים, הרפואה, הייחוד, וההילוך עמהם, ונכלו
 זמן ואופן המשא ומתן, בתתם טעם ודעת גם על כי
 היו חסודים על ההריונה, הזכור, וכל התועבות:
 אף עתה כי הגויים, אשר אנו שרויים ביניהם, הם
 יודעים את ה', ואת המעשה הטוב אשר עשה לישראל
 ומנודים בדריאה, שבר וענש, ומוספים ועונשים על
 כל תועבת ה' וכל עול הנעשה, הנם חסדי אומות
 העולם אשר שוכחו מפי ר"ל: כאשר הם שומרים
 מצוות בני נח, אשר הם יסוד תורת האדם, וכמוהו
 כמוהם בכל מעשי האדם, ואנו רופאים אותם ומתרפאים
 מהם, אנו מניקים את בניהם, והם את בנינו,
 ונושאים ונותנים עמם בכל עת ורגע מלמדים אותם,
 ולומדים מהם: הכלל היוצא אין שום דבר בינינו,
 כי אם מעשי התורה, אשר נתחייבו אבותינו בשמירתה,
 ולאבותיהם לא נתנה ולא נתחייבו בה.

רב • נפתלי אילה שלמה את להשיב אמרי שפר, ומי
 יתן כל העם בידי וידעו כמוך אמיתת
 הדברים! אך תן תודה לאל, אשר נטע עתה ברוב
 העולם אהבת האדם ועזרת הרע, וסרה קנאת אפרים
 וזוררי יהודה: כן יסיף ה' שגית ידו להפוך לב כל
 בני האדם לאהוב איש את רעהו, ואת אחיו, איש
 תחת גופו ותחת תאבתו לכבש: ואתה אזור מתניך
 ושמע עצה וקבל מוסר למען תחכם באחריתך.

הקיררה תשיעיר.

רב • דן ידן דיני השבת אשר למדתי?

דן • בעצת אסור לנו כל עשיית עבאבה • כי בן שבת בוראנו
מבריות העולם •

רב • רק המלאכה היא האסורה ?

דן • אסור לנו גם הכישול באמרו יתברך , את אשר תאמן
אפו , ואת אשר תכשלו בשלו , וגם ההנאה •

רב • באיזה מקום הוזכרו על ההנאה ?

דן • ווספר תורת האלהים בענין המן , ובספר הכניא ירמיה ,
אשר אסר למלכי יהודה ולשריה לכלתי שאת משא ביום
השבת ; וידוע הוא כי המלך והשר אין דרכם לישא ,
כי אם המרד , העקל והכלוסית אפרסמון להרית , וכדומה •

רב • מי' אסר לנו השמורה ?

דן • ר"ל אסורה , כדי שלא נבא לכתוב : אבל עיקר
הגמורה היא מימות עורא הסופר , ונחמיה הוא
התורשתא והגם בכתובים •

רב • מה בין איסור שבת לאיסור יום טוב ?

דן • הנעשה לאכילת או לשתית האדם , ככתוב בספר
התורה , אך כל אשר יאכל לבל נפש הוא לבדו
יעשה לגם •

רב • על זה ביום די , ובשנה הבאה ידע הדבר ממקור
הדינים , אמור לי עתה מזהב פסוק בלמוד איבוד
הנביכה ?

דן • מפסוק לא תגזבו •

רב • מפני מה לא השיבות מפסוק לא תגזבו ?

דן • למדתי , מורי , כי בהנוכח נפשות הכתוב מדבר •

רב • כמה מלבים מלכו על , יהודה מסלמה עד המרתן ?

דן

דן • טבע עשרה •

רב • ועל ישראל מירבעם עד גלות ישראל מעל אדמתו ?

דן • תשע עשרה •

רב • אודה כי הועלת בלימודיך, דע כי שומר מצוה שומר
נפשו, והזהר בדיבורך ובמעשיך, הסר מן עקשות
פה ולוהת שפתים הסר קנאן •

ח ק י ר ה ע ש י ר י ת •

רב • אשר כי אשרך בניס! מה היא המצוה אשר היא
ראש לבולגה ?

אשר • לקום בבוקר לעבודת מראו ולהתפלל לפניו •

רב • ממי למדנו ?

אשר • ונאבינו אברהם אשר קם בבוקר לעבודת האל •

רב • באיזה מקום הוזהרנו על התפלה ?

אשר • כה עשו אבותינו, אברהם אל המקום אשר עמד
שם, יצחק לשוח בשדה, ויעקב ויפגע במקום •

רב • שאלתי על המצוה ?

אשר • התורה אמרה ולמדתם אותם בשבתך, וכלכתך
בדרך, ושננתם לבניך, ולעבדו בכל לבבכם: וזכרונם
אמרו כי עבודה כלל זו תפלה •

רב • היכן הוזהרנו נגד אמירת הסקר ?

אשר • מדבר סקר תרחק •

קצב

- רב • ומדברי הקבלה ?
אשר • דובר שקרים לא יכון לנגד עיני •
רב • כמה דורות מאדם ועד נח ?
אשר • עשרה : וכן מנח עד אברהם •
רב • כמה מלכים מלכו באדום , לפני מלך מלך עמי
ישראל ?
אשר • שמונה •
רב • מי המלך הראשון אשר מלך עלינו ?
אשר • שול , ואחריו דוד •

רב • די היום , אשר בני , שמחה לחמך לפי שניך , אמור
למכמה אחותי את ומודע לבינה תקרא : וכאשר אמרתי
קום כבוקר השכם , ומעט שנות , מעט תבונות ,
מעט חיבוק ידים לשכב : כי הקם כבוקר לעבודת
יזכרו מאריך היום , והרשע הישן מקצר אותו , כמאמר
המלך החכם ירמיה"ה תוסף ימים : ושנות רשעים
תקצורנה •

ח ק י ר ה א ח ת ע ש ר ה •

- רב • יוסף ! כי בן זקונים אתה , פרש לי מזונות כבוד
ויראת הבגדים ?
יוסף • התורה אמרה , כבוד את אביך ואת אמך •
רב • ובענין היראה ?
יוסף • איש אמו ואביו תיראו •

רב

רב • מי קודם ביראה וכבוד , האב או האם •

יוסף • בפסוק אחד הוקדם האב ובשני האם , ללמוד כי שניהם שווין •

רב • ואם ימצא אב אשר יצוה לעבדו על המזוזה , ד"מ להביא לו אב בשבת , נשמע בקולו ?

יוסף • אם ימצא אב כזה , מזוזה שלא לשמוע בקולו : כי כן הוזהרנו איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו •

רב • מותר לגנוב מאת האב או האם ?

יוסף • על דבר הזה המלמדת לימדה אותי פסוק ביום הפורים : * והוא גזול אביו ואמו וחומר אין פשע , ויכר הוה לאיש משחית •

רב • כמה בנים היו לו לאדם הראשון ?

יוסף • שלשה , ושמוס קין , הבל , ושת •

רב • מי הרג את אחיו ?

יוסף • קין הרג את הבל •

רב • כמה בנים היו לנח ?

יוסף • שלשה : והם שם חם , ויפת

רב • יוסף בני ! מאל אביך ויעזרך ואת שדי ויברכך , וברית ורבית כאחד האדם , כלור בני מצות אביך ואל תטוש תורת אמן , וישמח אביך ואמך ותגל וילדתך : המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים , ויקרא בהם שמי ושם אבותי , וידגו לרוב בקרב הארץ •

חקירה

* במדבר י"ב להם נשים תלדות טבס ילכו אחד בלימוד • ויום הפורים אשר זכר המחבר יכול להיות לזכור על סגנונה והגולה אשר קיפו להם קנת כעם ביום טוב • דברי פתאקטיס •

ח ק י ר ר ה ש ת י מ ע ש ר ר ה .

רב . בנימין ידיד ה' ! אשר הואלת לשכון באל החכמה ,
ולהיות מעיר לעוזר לכל כושל , אשאלך ותודיעני אשר
למדת על הדרך הטובה , אשר בו דרכו רגלך .

בנימין . פתח פיו ויאירו דבריו ?

רב . מה הועילך לימוד ההגדות ?

בנימין . הועילי יותר מפרוס החג עד פרוס הפסח , ממה
שהעילו לשלושים כערים , אשר היו לומדים בס
ג' שנים .

רב . ומה טעם תתן על דרך זה ?

בנימין . הטעם הוא , כי ההגדות הם הדברים , אשר
רו"ל כתבו בפנימיותם עיקר , ומבחר חכמתם ,
להסתיר אותם להמון , אשר די להם והותר ידיעתם ,
הדרך אשר ולכו בה והמעשה אשר יעשו : בין יבין
דרכם הטובה , מן אשר הבין ספר התורה והמשך
ממנה ודברי חכמי האומות אשר חיו בזמנים ההם ,
אשר גם הם הסתירו דבריהם במשלים ומידות כידוע .
וכאשר אבותינו נטו מני אורח ולמדו אותם לנערים ,
אז יחלק העם להני , על כי אשר לקחום כפשוטם ,
כבהמות כדמו בעיני שאר העם : וחכמי הגוים והעם ,
אשר חשבו עצמם לחכמים , כאשר לא הבינו הכתור
והפראו להכחיש הנגלה חרקו שן על אשר כתבום ויפאזו
פיהם , גם על אשר הורו בין דם לדם , בין נגע
לנגע , ויהי האמת נעדרת : וכאשר ידוע הוא ,
כי כנגד ד' נכים דברה תורה : התם תם בתומו ,
והרשע מחזיק ברשעתו : ובנים אין לישראל , ויורש
אין לו , כי אם החכם ושאינו יודע לשאול , אשר
הם שני הקצוות , ואין אתנו יודע עד מה הדרך
האמצע , אשר הוא השלם והשווה לכל נפש !

רב . והיאך תוכיח זה לחכמי שאר האומות ?

בנימין .

בנימין

רב .

בנימין

רב .

בנימין

רב .

בנימין

(6)

בנימין • אם חכמינו האחרונים היו לומדי החכמות הראשונים, לא היו נשלים מהם הודעת האמת הזה לכל: אך בדבר הזה גילה טפח אחד מחכינו, אשר בהמליצו בעד התלמוד (א) פסוק והגיל הכיף מאמר ילדה אשה במצרים כ" רבוא (אשר נאמר כאשר הנכור היה מתגמנס) ודימה אותו לאשר דבר היווני הדורש טוב לעמו במשל שכירות אל החמור במדבר: ומאמר רבה בר בר חנה אשר ספר עבד הקוחר על הגמל ורומח בידו תחת רגל אחד מחתי מודבר, לאשר ראש חכמינו הנוצרים כתב, כי ראש בעיניו ראש ענק וכה שן גדול כ" פעמים וישני שאר האנשים.

רב • אם כנים דבריו יפורשו הדברים להמון, וידעו כי האמת את דבתינו?

בנימין • הוא דבר אשר לא נכתב להמון כאשר דברת, ודי לנו לכאור אותם להמון החכמים כאשר עשה הנשר הגדול אשר לו הרקמה ר' יצחק בן עראמה ז"ל, אשר הביא על כל פרשה מדרש ומאמר מוס" הגדולות לארסו והיו לאחדים בידו, וזה פועל חכם תהי משכורתו שלימה, כאשר הוא חכם ויכא טוב לאומותינו, כאשר כתב הרמ"ב ז"ל ב"ק" המורה אשר אמר כי הם תפוחי זהב במשכיות כסף וכאשר למדתי.

רב • מה הועלת בעיני הדרוש?

בנימין • למדתי ואמת הוא כי הושב על הבימה לדרוש כאשר יידע לנגוע בלבם לב כל העם בידו כחומר ביד היולר, וכנא ביד השר, ועל זה אין הזמן ההוא זמן אמירת מדושים או רמזים אך הוא עת לבנות בנין החכמה ותיקון המעשים, ועת לעקור קוץ מחאיר וסילון מכלא המעשים הרעים: והדבר הזה יסודתו בהררי קדש, כאשר בימים הראשונים הכיף, אשר שמו נגזר מניב שפתים לבנים יקרא הרוואה: על כי כל ווגמתו היתה לראות מעשי העם ולהוכיח אותם על מעשיהם ונכונות צוה כתיב לבי ישראל תוכיח, כאשר הורתיני.

רב • דבר זה ידוע ומפורסם?

בנימין • היה ידוע בימי קדמונינו: אך עתה אשר טלטלנו מעם לעם, והלכנו מדחי אל דחי שכחנו מעשינו הטובים

(א) • אני הוא המדבר בספרי אשר כתבתי בשנת התק"ח, ומאמר נכתב פסוק והגיל בן עבין כי פסח ענך.

הטובים, וכל הקצץ ומלא את ידו, ויש דורש בדברים
דברים אשר לא נתנו להאמר בשיבת בתי כנפיות
של ע"ה.

רב • מה הועלת בעניין דיני ממונות?

בנימין • מה נכבד הדרך אשר בחרו ראשי העדה לשלוח
הבכורים ללמוד אל דרך הגויים קודם הגיעם ללימוד
הטוב הזה האחרון: על כי אמת הוא כי אשר למד
חוקי האלהים ותורתו, ידע, כי כולם יכרעו להם
דרך ויקראו לפניהם אברך, ומדי שובם אל לימוד
תורתנו יותר תוסף חן ומסד בעיניהם, כי בת מלך
היא: כאשר סיפר כי חכם מחכמי הגוים איטלקי
אשר קרא ספר המשנה בלשון רמזי קרא אותה
תורת התורות.

רב • ומה הועלת בדיוני הטרפיות למיניהם?

בנימין • גם הפעם אודה את ה" אשר שם בלב מורי העדה
לשלוח אותנו לדברי החכמות: יען אמת היא כי הלומד
חכמת הטבע ידע העמד דבר על דוריו, ובין בדבר, על כי
אין טוב באדם כי אם הראה את נפשו טובה בעמלו בתנו
טעם ודעת לדברים אשר ראה ולמד במופת ואות.

רב • מה למדת בסתרי תורה?

בנימין • האלהים אשר התהלכו אבותינו לפניו שלח מלאכיו
הרמ"בם זל אשר הורנו בספר היד בתורה שבכתב, ובספר
המורה בתורה שב"פ, והדברים אשר למדתי בו לא יכולם
ספר: אך מתוך מעשי בין תבין את אשר למדתי להועיל,
ולא אומע כל ימי להודות את שמך בטוב, והתפלל אל אל
עליון, ישלח עזרך מקודש, וכל נטיעות אשר יטעו ממך,
כמוך יהיו, ויעשו פרי שזה לעץ, והיית אך שמח!

רב •

בנימין בני! מבורכת ה" ארצך, אשר תשכון בה, ואשרי
העם אשר ישנו מינוך, ובור את בוראך, את בורך ואת בורך
בכל מעשיך, ואהוב כל בראיו כוונת אשר איננו זוכה, לך

בדרך הטובים, ויהישר הנוטה מני אורח, קח לך מזמרת הארץ

מעט דבש ללקיחת תענוג ומעט צרי לשמורת בריאות,
והוותר המרים. היה עינים לעור, ורגלים לפסח, מעט
לדל ומחסה לאביון, אב ליתום ורע לאלמנה, והוי דן את

כל האדם לכף זכות, האמן כל מה שהאמין אחרון הגוים
בזמן ראשם בחשיבות הרמ"בם זל ואז אדע כי לא אכוש, וכי
בכל מדרי החכמה והתורה את ה" אלהיך תירא.